

V Ě S T N Í K

ČESKOSLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY AMERICKÉ

Číslo 422

Únor 1992

Československá národní rada americká oznamuje pořádání řádného sjezdu, který se bude konat v sobotu 2. května a v neděli 3. května 1992 v Chicagu, Illinois

Výzva se týká všech odboček, oblastních výborů
a příčleněných organizací.

STANOVY ČS. NÁRODNÍ RADY AMERICKÉ

“Hlava V. — řádný sjezd”

Článek 1.

Řádný sjezd Čs. národní rady americké se koná každým druhým rokem a to v letech sudých čísel v místě ustanoveném předešlým sjezdem. Sestává se z delegátů volených dle následujících pravidel:

- a) každá celonárodní organizace mající členství v Čs. národní radě americké, je oprávněna ku dvěma (2) delegátům.
- b) každá odbočka Čs. národní rady americké je oprávněna k jednomu (1) delegátu za 50 právoplatných členů. Ku dvěma (2) delegátům za dalších 25 členů; odbočka se 76 až 125 členy má nárok na další dva delegáty a od 126 do 175 členů na další tři delegáty, přes 176 na další čtyři delegáty.
- c) každé sdružení spolupracující jako členská složka Čs. národní rady americké, je oprávněno ku dvěma (2) delegátům.
- d) oblastní výbory Čs. národní rady americké volí ze zástupců příčleněných organizací (2) dva delegáty, kromě těch co zastupují odbočky.
- e) členové předsednictva jsou řádnými delegáty na sjezdu.

Článek 2.

Za delegáty na sjezdu dle výše uvedených ustanovení, mohou být voleni pouze členové Čs. národní rady americké dobré pověsti.

Ústředí též upozorňuje na znění stanov — Hlavy 16., článku 3., který se týká návrhů na změny či úpravy stanov:

“Stanovy tyto mohou být upraveny či změněny pouze řádným sjezdem nebo mimořádným sjezdem za tímto účelem svolaným, když návrhy na změny či úpravy byly nejméně 30 dní před zahájením sjezdu všem oprávněným delegátům písemně předloženy ku projednání a když změna či úprava stanov byla sjezdem přijata hlasováním dvoutřetinové většiny přítomných delegátů. Každá taková upravovací změna nabývá platnosti okamžitě po přijetí.”

Návrhy na změnu či úpravy stanov zašlete laskavě do úřadovny Čs. národní rady americké do 16. března 1992. Úřadovna text návrhů rozmnoží a bez prodlení vyše

sjezdovým delegátům k prostudování tak, aby je obdrželi nejpozději 30 dnů před zahájením sjezdu — 2. dubna 1992.

ČSNRA žádá, aby zprávy úředníků, zprávy oblastí a odboček, zprávy pracovních výborů předsednictva za uplynulé období, byly zaslány úřadovně ČSNRA do 16. března 1992. Úřadovna tyto zprávy rozmnoží a zašle všem delegátům do 1. dubna 1992.

Vraťte co nejdříve pověřovací listiny se jmény delegátů.

DOPIS PRESIDENTA ČSFR VÁCLAVA HAVLA

Vážený pan

Andrew J. Valuchek — místopresident ČSNRA
Washington, D.C.

Vážený pane,

V Praze dne 19. prosince 1991

přijměte, prosím, mé upřímné poděkování za Vaši pomoc, kterou jste jako představitel Československé krajanské obce ve Spojených státech poskytl naší delegaci během mé nedávné návštěvy v USA i za Váš trvalý zájem o dění v Československu. Lidé jako Vy mají neopominutelný podíl na tom, že mezi Československem a Spojenými státy nyní existují vztahy opravdu dobré a přátelské.

S přáním příjemného prožití vánočních svátků a všeho dobrého v novém roce, Váš

DR. JÁN PAPÁNEK

Před páru mesiacmi sme odprevadili na večný odpočinok jedného z našich významných národných a politických činiteľov, Dr. Jána Papánka. Jeho odchodom pre nás, ktorí sme s ním úzko spolupracovali, končí jedna z veľmi búrlivých dob ľudského denia. Málo kedy v dejinách tohoto sveta ľudstvo bolo svedkom toľkých zmien a prevratov, ktoré sa priamo a totálne dotkli takmer každého človeka. A v tomto prostredí žil, pracoval a dokončil Dr. Papánek svoju životnú púť.

Od roku 1936, teda viac než pol storočia, bol som svedkom jeho činnosti, ktorá bola tak rozsiahla, že je ťažko náisť nejaký mezník, kde začať a čo zdorazniť z jeho životného posobenia a zhodnotiť všetky príspevky, ktoré priniesol národu, z ktorého pochádzal. Veď už v roku 1916 ako dvaciat-ročný mladík dezertoval z rakúska-uhorskej armády a pripojil sa k akcii generála Milana Rastislava Štefánika, ktorý v tú dobu začal organizovať Československú légie.

Po skončení vojny a vytvorenia sa Československej republiky jeho prvý krok bola starosť o návrat svojich

VESTNIK

February 1992

Organ of the Czechoslovak National Council of America

Published monthly (Except bi-monthly July-August)

Subscription \$5.00 - Outside U.S.A. \$6.00

Editor - O. Kovar

Office: 2137 So. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Telephone: 656-1117

VĚSTNÍK

Únor 1992

Orgán Československé národní rady americké

Vychází měsíčně (s výjimkou dvojčísla v červenci-srpnu)

Předplatné \$5.00 - Mimo USA \$6.00

Redaktorka - O. Kovářová

Úřadovna: 2137 So. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Telefon: 656-1117

spolubojovníkov, nachádzajúcich sa na roznych svetových frontách, do ich domova a len potom pustil sa do ukončenia svojho univerzitného vzdelania.

Hned potom vstúpil do politickej a diplomatickej služby Československa, ktoré ho viedly do Spojených štátov. Tam našiel svoju družku života, slečnu Betku Papánkovú a oni spoločne podielali sa v práci pre svoj národ.

V roku 1938 dr. Papánek sa nachádzal v Pittsburghu ako konzul, keď Hitler sa objavil na svetovom dejišti. Jedna z jeho prvých obetí bola Československá republika v jeho snahe zmocniť sa celého sveta, čo viedlo k druhej svetovej vojne. Prezident Eduard Beneš, ktorý bol donútený opustiť svoju vlasť, pustil sa v zahraničí do druhého odboja a vybral si Dr. Papánka ako svojho osobného zástupcu so sídlom v New Yorku. Tento spolu s manželkou pustili sa do boja o oslobodenie Československa. V prvom rade museli burcovať amerických Čechov a Slovákov do spoločnej akcie. Boly to ťažké doby, ale podarilo sa im prebudiť z duševného spánku naše krajanské organizácie medzi ktorými patrily Československá národná rada, České národné združenie, Slovenské národné združenie, Sokolské jednoty. Skoro po krajanskej Amerike objavily sa demonštrácie, zbierky a pustili sme sa do politickej činnosti. Kým ich vnukovia nachádzali sa na roznych svetových frontách, ich rodičia konali všetko, čo sa od nich očakávalo v boji za slobodu svojich milých za morom. Taktiež museli tlumit' snahy jednotlivcov, ktorí sa nechali nachytať nepriateľskou propagandou stúpcov Dr. Tisu.

Ale demokracia a sloboda v Československu netrvaly dlho. Úder, ktorý zasiahnul našich za morom, tiež neostal bez ozveny medzi nami. Dr. Papánek, ako právoplatný zástupca demokratického Československa, zahájil ťažký boj v Spojených národoch, snažiac sa prebudiť demokratický svet pred nebezpečím komunizmu. Americkí krajanovia, ktorí boli vyčerpaní dvoma odbojami museli byť znova zburcovaní. Bol to Dr. Papánek a jeho manželka, ktorí sa pustili do tejto akcie, ktorá sa zdala byť beznádejna. Mimo toho muselo sa postarať o sto tisíc našich krajanov, ktorí prchli po pádu demokracie v Československu a objavili sa v západnom svete. Dr. Papánek s jeho manželkou pustili sa do ďalšej práce a v krátkej dobe objavil sa Americký fond pre pomoc československých uprchlíkov.

Zaujímave je, že keď sme sa pustili do tejto akcie, nik sa nepýtal nás kde naberieme fondy, ale tí, ktorí zostali verní Masarykovej demokracii pustili sa do práce a táto bola úspešná a zachránili sme tak na stovky našich krajanov, ktorí dostali možnosť usadiť sa v Spojených štátov.

Však je nutné zdorazniť dnes, keď sme boli svedkami "velvetovej revolúcie" a možnosti nového života v slobode,

že Dr. Papánek bol úspešný preto, pokiaľ bol jeden z málo českých alebo slovenských politikov, ktorí pozerali sa na našich krajanov tuná v Amerike ako partnerov a spolupracovníkov na udržanie demokracie. Nebolo veľkého krajanského podniku, na ktorom on a jeho manželka sa podieľali. Často som sa čudoval, že Papánek a jeho manželka našli silu a čas, aby apelovali na city našich krajanov, aby nezabudli na svoju bývalú vlasť. Nieto krajanskej osady, ktoru Papánkovci nenavštívili a preto krajanská Amerika sa často ozvala, keď tomu bolo treba.

Sice jedna kapitola dejín Československa je dokončená, ale to neznamená, keď vstupujeme do novej, že všetko je v poriadku. My tuna vidíme tie ťažkosti, ktorými Československo prechádza po stránke hospodárskej. Ale tieto by sa daly snadnejšie prekonať, keby za Tatrami a Krkonošami panovala svornosť a jednota. Pre našu nersornosť panuje ešte veľké nebezpečie a k tomu nám chybujú vodcovia, ako bol Dr. Papánek, ktorí sa nikdy neodchýlili od zásad, na ktorých Masaryk sa pustil do boja v prvom odboji. Tak ako Masaryk Dr. Papánek vždy držal sa zásady jednotného Československa a veril, že len tak národ dosiahne toho blahobytu, po ktorom túži. Preto jestli chceme si uctiť pamiatku ľdí, ako bol Dr. Papánek, musíme byť verní princípom, ktorým oni venovali svoje životy. Len tak bude jeho pamiatka večná medzi nami.

Andrew J. Valuchek

Vice Prezident

Amerického fondu pre československých uprchlíkov

Z ODBOČEK A OBLASTÍ

Odbočka 28. říjen ČSNRA

Odbočka 28. říjen ČSNRA pořádala za hojně účasti veřejnosti ve škole T. G. Masaryk v Cicero, v neděli 17. listopadu 1991, při příležitosti "Dne mezinárodního studentstva", smuteční vzpomínku na Dr. Miladu Horákovou, která byla odsouzená k trestu smrti komunistickou justicí. Předsedkyně Rozina Nehasilová vzpomněla tragického výročí 17. listopadu 1939 a jeho tragických důsledků v době nacistické okupace. Dále ve svém projevu vykreslila život i tragedii československé vlastenky Dr. Milady Horákové.

Za hlubokého ticha byl její projev vyslechnut a po ukončení ses. Věra Rokničová pročitěně přednesla báseň věnovanou památce Dr. Milady Horákové, Pavlem Javorem a Františkem Klátilem, bývalým kolegou, poslancem Československé strany národně socialistické.

Poté bylo předvedeno video, které bylo zhotoveno v Praze a promítáno pražskou televizí po sametové revoluci 1990,

kde podrobně je zachycen celý proces soudního přelíčení s Dr. Miladou Horákovou. Její obhajoba a konečné odsouzení k trestu smrti provazem. Celý akt je ořesný a snad nikdo z přítomných nebyl bez slz.

Bylo to mimořádné odpoledne, kdy jsme si opět znovu uvědomili hrůzu a stupidnost komunistického režimu a všeho toho, čím náš národ v době komunistické nadvlády prošel.

Srdečné díky patří bratřím Bártovi, Půrovi, Novotnému a sestřám Bártové, Rokničkové a Nehasilové, kteří se všichni zasloužili o zdařilý úspěch této vzpomínky. *rj.*

VYBRÁNO Z PŘEHLEDŮ — leden 1992

Dr. V. Chalupa

Zákonodárství

Těsně před vánočními prázdninami schválilo Federální shromáždění dva významné zákony. První z nich, *státní rozpočet*, byl předmětem kritiky levicových politiků i odborů, neboť krátí některé sociální výdaje. Nárok na měsíční vyrovnávací příplatek, který kompenzuje zvýšení cen, mají od 1. ledna 1992 pouze příjemci důchodů a nezaopatřené děti ve výši 220 Kčs a rodiče nezaopatřených dětí 140 Kčs. Ekonomicky činné osoby již příspěvek nedostanou. Byla zkrácena doba vyplácení v nezaměstnanosti a snížena jeho maximální výše. Daň ze mzdy byla zvýšena pracujícím důchodcům a zaměstnancům s platy nad 10.000 Kčs měsíčně. V. Mečiar jednání o rozpočtu označil za politické vydírání se strany ČR.

Zákon o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků družstev stanovil, že transformace družstev na vlastnická (až dosud byla jen určitým druhem užívání státního majetku) se uskuteční podle projektu, schváleného valnou hromadou, které se účastní nejen členové družstva, ale také majitelé půdy, nemovitostí atd. Majetkové podíly se rozdělí takto: 50% podle půdy, 30% podle ostatního majetku, 20% podle odpracovaných let. Stejně jako rozpočet, ani tento zákon neměl podporu poslanců za KSČM, SDĽ a HZDS.

Dosavadní funkcionáři družstev jsou s novým zákonem nespokojeni, protože dal přednost vlastníkům před pracovníky. Předseda družstevní unie Karen pronesl kritiku, pomocí které levice bojuje proti řadě legislativních aktů: zákon je protiústavní, v rozporu s Listinou základních práv a svobod i s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech. V daném případě stát jim zasáhl neoprávněně do práv dosavadních členů družstev. Předseda Zemědělské strany Trnka předpověděl rozhořčení mnoha členů družstev, neboť "z majetku, který vytvořili svou prací, jim zůstane jen nepatrná část. ... většina vlastníků nemá zájem na hospodaření, ale na majetku, resp. rentě z něj" (*Rudé právo* 23. prosince 1991). Stoupenci zákona tuto kritiku odmítají tím, že dělníci v továrnách se na základě odpracovaných let rovněž nestanou spoluvlastníky a družstevníci v zemědělství brali vyšší odměny než zaměstnanci v průmyslu. Řada politiků se obává, že mnohá ustanovení zákona nejsou dostatečně jasná, takže bude nutno provést novelizaci.

Rozruch vyvolala *novelizace § 206 trestního zákoníka*, podle které se stala trestnou propagace komunismu, který byl tak postaven na roveň fašismu. Politické strany pravicové i levicové reagovaly na jeho přijetí podstatně

odlišně. Poslanci FS za KSČM J. Svoboda a M. Ransdorf na protest proti jeho přijetí zahájili v budově FS hladovku a poslanci levicových stran odmítli hlasovat pro vládní návrhy zákonů. U odpůrců je novela považována za kriminalizaci politiky a snahu o likvidaci politického protivníka, u jeho stoupenců za ochranu demokracie. V každém případě je právním zajištěním ideologie, názorů, přesvědčení nebo ideálů, které vedly k povalení komunistického režimu v listopadu 1989.

Nepříznivá situace kolem rozpočtů přispěla k tomu, že parlament se proti svému původnímu slibu projednat prezidentovy první dva návrhy zákonů ještě na svém prosincovém zasedání rozhodl odložit je na leden. Oznámil to prezidentovi, který odklad vzal na vědomí, i když, jak řekl, nebyl tím zrovna potěšen.

Československé hospodářství v roce 1992

Závěr roku 1991. I v listopadu probíhal vývoj inflace příznivě, neboť spotřebitelské ceny se proti předešlému měsíci zvýšily jen o 1,6% na 151,8% prosince 1990. Cenová hladina se zvyšuje jen málo již od května, kdy dosáhla 146,7%. Listopadový vzestup byl způsoben zdražením energie a některých potravin. Ani další statistické údaje se příliš neliší od předešlých měsíců. Celkový prodej v maloobchodě za 11 měsíců činil 331 miliardy Kčs, což je pouze o 3% méně než loni, ale ve fyzickém vyjádření se objem snížil o jednu třetinu. Průmyslová výroba byla nižší než ve stejném měsíci 1990 o 34,6% (v říjnu o 31,8%). Počet nezaměstnaných se zvýšil o 26 tisíc, takže dosáhl půl miliónu (říjen 474 tisíce). Jako nejvíce postižená odvětví zůstaly průmysl konfekční, textilní, kožedělný a elektrotechnický (pokles o 35 až 40%). V těchto odvětvích pracuje 38 tisíc zaměstnanců na zkrácenou pracovní dobu.

Tyto výsledky jsou předběžným základem pro odhady vývoje pro rok 1992.

Průmysl. Vládní předpovědi referují o dalším vývoji výroby značně neurčitě. V polovině příštího roku má nastat určitý obrat, při objemu kolem 70% roku 1989, ale tento pokles byl již dosažen na závěr 1991. Ve druhém pololetí by se podniky již měly přizpůsobit novým podmínkám a vykázat určitý vzestup. SBČS očekává rovněž pokles průmyslové činnosti, asi o 4—6% proti konci roku 1991, považuje rok 1992 pro reformu za klíčový, ale změny k lepšímu očekává až v roce 1992.

Značnou pomoc pro vzestup hospodářství si české ministerstvo průmyslu slíbilo od cizího kapitálu, neboť 90% podniků jedná se zahraničními firmami o založení společných podniků. (Zájem o Slovensko je u cizích investorů malý, podle premiéra Čarnogurského z 10,5 miliardy soukromých zahraničních investic 10 miliard šlo do ČR a půl miliardy do SR.) Ke zlepšení by mohlo dojít daleko rychleji, kdyby byrokracie příslušných ministerstev nebrzdila uzavírání příslušných smluv; je znám případ, že americký podnik dodal a namontoval stroje v ceně jeden a půl miliónu USD v Československu už během května, ale nemůže vyřizovat zahraniční objednávky, protože "poslední riziko", které by mu dalo právní subjektivitu, přes všechny přísliby na nejvyšších místech české vlády nemůže obdržet. Jde o poměrně malé podniky, ale podobných případů jsou tucty a jejich součet znamená značný únik zahraničního obchodu a investic. Reputace českých ministerstev v zahraničí je velmi špatná.

V příštím roce mají skončit mnohá jednání o rozsáhlých společných projektech, zahájená v roce 1991. Siemens zakládá podnikatelský celek Škoda Energo v Plzni se základním kapitálem 170 miliónů USD a dvoutřetinovou účastí. Výroba motorů se soustředí do společného podniku Jawa-Caviga s třetinovou italskou účastí. Dow Chemical Company chce koupit 90% akcií Chemických závodů Sokolov za 100 miliónů USD.

Zahraniční obchod. Po slabém začátku roku 1991 se československý vývoz zlepšil, takže dosáhl jen o něco málo nižší hladinu než v roce 1990. Ztráty na východních trzích se do značné míry vyrovnaly vývozem do vyspělých tržních ekonomik. Proto ministerstvo zahraničního obchodu očekává, že navázané kontakty by měly v roce 1992 zahraniční směnu značně dále oživit. Je ovšem obava, že se velmi negativně neprojeví rozpad SSSR. Rozsah zahraniční obchodní směny je stále nízký, neboť na obyvatele ČSFR připadá za rok kolem 1500 USD, kdežto v Rakousku a SRN 11.000 až 12.000 USD.

Při rozšiřování vývozu na Západ pomohla podnikům devalvace koruny (označovaná některými národohospodáři za přílišnou). Odhad SBČS deficitu platební bilance pro 1992 je 500—600 miliónů, ale jeho financování by nemělo být problémem, poněvadž Mezinárodní měnový fond hodnotí vývoj v Československu velmi kladně a je připraven poskytnout potřebný úvěr pro zvýšení devizových rezerv.

Dovoz přitažlivého západního zboží a postupné zřizování obchodních filiálek zahraničních firem přirostuje diskusi, zda má vláda domácí podniky chránit před touto konkurencí anebo ji nechat působit jako prostředek na racionalizaci domácí výroby. Ministr Klaus trvá na liberalizaci dovozu, proto se od 1. ledna 1992 platí dovozní daň, která se rovná dani z obrátu, aby zboží bylo stejně zdaněno. Přejížděnou dovozní přírážku vláda snížila z dosavadních 15% na 10%. Pokud nebudou dovozy tak vysoké, aby příliš ohrožovaly platební bilanci, přírážka se zcela zruší.

Privatizace. Federální ministerstvo financí na žádost ministra Ježka stanovilo pro zahájení kupónové privatizace pozdější termíny. Až do 20. ledna bude ministerstvo pro privatizaci přijímat konkurenční projekty, registrace knížek končí 31. ledna, předkolo pro uplatnění kupónů v investičních fondech bude 7. února a vlastní kupónová privatizace zahájí 16. března. Do vánočních svátků přihlásilo svoje knížky zatím jen necelých 400 tisíc občanů, ačkoliv oprávněný je každý dospělý obywatel.

Důvodem odkladu termínů je velký počet privatizačních a konkurenčních projektů, které ministerstva projednávají. Sdružení podnikatelů varuje, že většina podnikových návrhů chce nahradit státní vlastnictví desítkami drobných akcionářů, aby "management ... jmenovaný ještě okresními průmyslovými tajemníky KSČ ... mohl ... vykonávat nekontrolovatelnou moc..." (*Ekonom* 50/91, str. 21.) Svaz proto vyzývá svoje členy, aby podávali konkurenční návrhy, které by posílily pozice malých a středních podnikatelů v lehkém zpracovatelském průmyslu, obchodě a službách. Jiné komentáře vyzývají občany, aby soustředili kupóny svoje, svých příbuzných a známých na podnik, ve kterém pracují, a tak získali vliv na vedení.

Zemědělství. Zprávy Federálního statistického úřadu zpravidla uvádějí o zemědělství pouze prodej živočišných výrobků, který za prvních 11 měsíců roku 1991 byl nižší u jatečných zvířat o 17% u drůbeže 14%, mléka 15% a vajec

7% než v roce 1990. O finanční situaci družstev a státních statků kolují rozporné údaje. Předseda Celostátního rolnického družstevního svazu Dufaly informoval v otevřeném dopise premiéra Čalfu, že ztráty v zemědělství dosáhnou do konce roku 15 mld. Kčs, ministr Kubát však uvádí pouze 5,6 mld. Vláda schválila jako pomoc snížení úrokové sazby na zásoby z 13 na 10,5%, odložení splátek za čtvrté čtvrtletí na rok 1992 a pozastavení splátek z objemu mezd a odměn.

V zemědělství je prosazování ekonomické reformy obtížnější než v jiných oborech. Střetávají se zde družstevníci, kteří brání dosavadní formy hospodaření, a nepočtená vrstva začínajících rolníků. Založení hospodářství je obtížné, neboť chybí potřebný kapitál a nadto ještě družstva kladou soukromníkům značné překážky. Vládní zpráva konstatuje, že potraviny pro rok 1992 budou zajišťovat družstva a státní statky. Poněvadž přebytky výroby se s pomocí státních dotací vyvezly, očekává vláda tlak prvovýroby na zvyšování cen. Tyto tendence se projeví již v prosinci např. blokadou dodávek mléka na východním Slovensku, doprovázenou požadavky zemědělců na zvýšení nákupní ceny mléka z 6,40 na 7,50 Kčs za litr, což by zvýšilo prodejní cenu nad 10 Kčs.

Situace v zemědělství bude záviset do značné míry na uplatnění nového družstevního zákona, o kterém se již dlouho jedná v parlamentě a diskutuje v tisku. Do konce roku 1991 však nebyl přijat.

R. Firkušný oslaví 80

Světověznámý klavírní virtuos Rudolf Firkušný oslaví své 80. narozeniny dvěma koncerty v Tisch Center, 92nd Street Y, Manhattan, New York. První koncert se bude konat v sobotu 8. února v 8 hodin večer, druhý v neděli 9. února ve 3 hodiny odpoledne. Pan Firkušný přednese Dvořákův klavírní koncert G moll, opus 33. Pod taktovkou Gerarda Schwartze vystoupí New York Chamber Symphony.

Československý týdeník 1/16-92

OSMDESÁT LET RUDOLFA FIRKUŠNÉHO

"...Víte, co to bylo, kdybych se měl zase octnout ve Smetance, vždyť já bych se tak rozklepal, že jsem na tomhle pódiu, před našima lidma, já bych absolutně nemohl hrát..."

— R. Firkušný v rozhovoru s J. Mibulem 25. 11. 89

Ano, Smetanova síň Obecního domu v Praze zaujímá v životě Rudolfa Firkušného velmi důležitou roli. Vždyť právě tam jako desetiletý posluchač konservatoře slavnostně zahájil svou dnes už sedmdesátiletou uměleckou činnost. Hrál tehdy Mozartův Korunovační koncert D dur s Českou filharmonií. Početná byla i jeho další vystoupení tam, i když brzy nato jeho klavírní umění sklízelo úspěchy po celé Evropě. Vzpomeňte alespoň listopad 1935, kdy jako první hrál svůj zamilovaný Druhý klavírní koncert Bohuslava Martinů s Václavem Talichem. Tam také uskutečnil svůj poslední předválečný koncert s Českou filharmonií pod taktovkou Rafaela Kubelíka 3. března 1939. Smetanova síň ho vítá i po válce v roce 1946. Pak ovšem nastává pomlka — 44 let umělecké absence na protest proti totalitnímu režimu.

Teprve potom, co "čas oponou trhnul a změněn svět", stává se Smetanova síň dějištěm triumfálního návratu Rudolfa Firkušného, nejznamenitějšího pianisty dvacátého století, do rodné vlasti v květnu 1990. To byla už doba euforie a radosti ze změny. Překonává své dojetí a s

mladistvým elánem vzrůstá se k provedení opět Martinů Druhého klavírního koncertu provázen Českou filharmonií a opět Rafelem Kubelíkem. Byly to nezapomenutelné chvíle, když přítomní, vedeni presidentem Václavem Havlem povstávají a odměňují ho nadšeným potleskem jakoby z radosti, že konečně dochází k zúčtování s oběma totalitními extrémami. Přichází zase v r. 1991. To už je doba vystřízlivění, ba i rozladění a tápavého hledání toho, v čem blaho skutečně spočívá. Hudba je jedním z inspirativních zdrojů, které zjemňují a zušlechťují duši. Ještě na podzim téhož roku podniká mnohostranné turné po českých zemích. S láskou je přijat v jeho rodných Napajedlích, kde pojmenovali jeho jménem hudební školu. Věnoval jim svůj recitál ze skladbami Smetany, Janáčka a Schuberta. Další zastávkou bylo Brno, jeho domov, kde žil a studoval. I zde byl naposled v roce 1946. Proto tím slavnostnější byla atmosféra v přeplněném Janáčkově divadle při jeho koncertu 19. září, kde se Státní brněnskou filharmonií a hostujícím dirigentem Václavem Neumannem hrál Janáčkovu Concertino a Brahmsův koncert pro klavír v orchestr č. 1, D moll, op. 15. Vyrcholením jeho posledního turné byl Mozartův Koncert pro klavír s Rafelem Kubelíkem v oběma umělcům tak drahé Smetanově sinii 11. října 1991, za účasti presidenta Havla. Firkušného graciózní vystupování, obdivuhodná technika a bohatá tónová kultura se spájí s hlubokým citovým proniknutím předváděného díla ústící v jedinečnou excelenci. Přítomní vzdali hold jeho mistrovství dlouhotrvajícími ovacemi. Právem je označován hudební kritikou za aristokrata a básníka klavíru a považován za interpretační vzor.

Psát o osmdesáti letech Rudolfa Firkušného jistě přesahuje rámec této zdravotnické k jeho významnému jubileu. Tento úkol by lépe splnila monografie nebo Mistrovy Paměti. Pěkně vypráví a má smysl pro humor. Tak alespoň něco z jeho života.

Narodil se v rodině notáře 11. února 1912 v Napajedlích na Moravě. Od raného dětství zaujalo ho rodinné piano, které se stalo jeho první a poslední hračkou, na němž uplatňoval svůj mimořádný muzikantský talent. Po otcově smrti se rodina Firkušných přestěhovala do Brna, kde se záhy rozšířila pověst o zázračném tříletém dítěti. Zvěst o něm neušla ani pozornosti Leoše Janáčka, který se stal jeho rádcem, učitelem a nakonec přítelem. On to byl, kdo uvedl Firkušného do světa hudby. Staral se o něj přímo otcovsky, vhněl jej doslova do všech možných studií, takže současně s hudební výchovou procházel i studiem na reálném gymnasiu. V tomto ho podporoval i sám prezident Masaryk, který mu poskytl i stipendium pro studium v zahraničí. Hrál mu již ve čtrnácti letech v Lánech, často na Hradě a v Topolčiankách. Naposled mu hrál jeho oblíbenou Beethovenovu Appassionatu v létě 1937, krátce před jeho smrtí.

V klavírním studiu brzy přerostl své učitele a tak přešel do mistrovské školy prof. Viléma Kurze v Praze. Komposici vedle Janáčka studoval u Rudolfa Karla a Josefa Suka. Toto studium ukončil provedením svého vlastního Klavírního koncertu. Pak odešel do Paříže, kde Alfred Cortot mu hned na začátku řekl: "Vy nepotřebujete učitele, Vy potřebujete publikum", a místo lekcí mu nabídl vystoupení na koncertu, který tento francouzský pianista sám dirigoval. Poslední studijní štací byla jeho práce se známým beethovenským pianistou Arturem Schnabelem v Lago di Como v

Itálii, se kterým byl ve styku i později v New Yorku, kam se oba za války dostali.

Po vypuknutí druhé světové války se už z Francie nevrací, ale svou uměleckou činností získává přízeň pro československou věc. Z téhož důvodu se nakonec přes Španělsko a Portugalsko dostává do USA koncem roku 1940. V Americe však nebyla o výborné pianisty nouze a první manažér ho informuje: "We need another pianist like a hole in the head". Bylo to slovo do rvačky, jak se po moravsku říká. Firkušný však přesvědčivě vítězí koncertem v New York Town Hall 14. prosince 1941 provedením skladeb Janáčka, Martinů, Smetany, Bacha, Chopina a Mozarta. Téhož roku zazněl na chicagském Ravinia festivalu v jeho provedení Dvořákův Klavírní koncert, který dirigoval Sir Thomas Beecham.

Proslaven úspěchy za let válečných přichází v roce 1946 do Československa. Plánuje pln nadějí další vystoupení v roce 1948 s Třetím Klavírním koncertem, který pro něj psal Bohuslav Martinů. Oba, věrní přátelé, sdíleli spolu myšlenky na trvalý návrat. Smrt Jana Masaryka však rozhodla jinak.

V další, víc jak čtyřicet let trvající životní etapě, putuje po pěti světových kontinentech v samostatných vystoupeních nebo jako sólista se všemi světově známými slavnými orchestry a legendárními dirigenty, jako byli Claudio Abbado, Leonard Bernstein, Carlo Marie Giulini, Otto Klemperer, Serge Koussevitzky, James Levine Fritz Reiner, Leopold Stokowski, George Szell, Bruno Walter a samozřejmě Rafael Kubelík. Objevuje se na téměř všech velkých letních hudebních festivalech, na př. Aspen, Edinburgh, Lucerne, Ravinia, Salzburg, Tanglewood atd. V komorní hudbě účinkoval s významnými umělci, jako byli Gregor Pjatigorsky, William Primrose, Lynn Harrell, a s Juilliard kvartetem. Početné jsou také jeho nahrávky skladeb Beethovenových, Mozartových, Brahmsových, Dvořákových a všech klavírních děl Janáčkových pro společnosti Candide, CBS, Columbia, Decca, Deutsche Grammophon a Vox. Jeho 1989 RCA Victor Red Seal nahrávka klavírních solo koncertů Bohuslava Martinů byla navržena na Grammy Award. Vedle činnosti interpretační působí jako profesor na Juilliard School v New Yorku a je členem porot prestižních mezinárodních klavírních soutěží. Věru, bohatá a náročná to náplň.

Rudolf Firkušný je nyní občanem Spojených států amerických a žije se svou rodinou v New Yorku. Jeho manželka Taťána, která nemohla studovat v Československu, absolvovala studium dějin umění na New York University se zvláštní odměnou za umístění "in the highest bracket of scholastic preferment."

Také v americkém hudebním a kulturním světě je Rudolf Firkušný vysoce uznávanou osobností. V roce 1989 přijal z rukou starosty za jeho zásluhy o kulturní přínos "Mayor's Ethnic New Yorker Award."

Za jeho pobytu v Československu v letech 1990 a 1991 dostalo se Rudolfovi Firkušnému mnoho poct a vyznamenání hudebních, akademických i občanských. Stal se čestným občanem Prahy, Brna a rodných Napajedel. Čestné doktoráty mu udělily university Karlova a Masarykova. Obdržel Zlatou medaili Akademie Muzických Umění v Praze. Vpravdě nejvyšším oceněním jeho záslužné činnosti bylo, když mu 28. října 1992 prezident Václav Havel propůjčil Řád Tomáše Garriguea Masaryka.

My všichni se dnes k těmto projevům uznání s radostí

připojujeme a vroucně děkujeme za zářivý příklad profesionální výtečnosti, věrnosti rodné vlasti a Masarykovým principům demokracie a humanismu.

“Smetanka” čeká na Vaše další tóny jasu, harmonie a pozorování.
Dr. Mojmir Viktorin

80

*Nejupřímnější blahopřání
k významným 80. narozeninám*

Miroslavu Mejzrovi

býv. členovi předsednictva ČSNRA
a významnému pracovníku za svobodu

přeje

Československá Národní Rada Americká

Velvyslanectví České a Slovenské Federativní Republiky

3900 Linnean Avenue, NW
Washington, D.C. 20008

Chicago District
Czechoslovak National Council of America
Olga Kovar — Tony Jandacek
2137 South Lombard Ave., Rm. 202
Cicero, Illinois 60650

Vážený přítelé,

9. ledna 1992

děkujeme za Vaše laskavé pozvání na Váš výroční ples. Je obdivuhodné, že udržujete tuto krásnou tradici tak dlouho a letos pořádáte již ples čtyřicátý prvý.

Srdečně Vám přejeme, abyste se dobře měli a na nás zavzpomínali. Omlouváme se, že se nesetkáme osobně.

Jménem pracovníků čs. zastupitelského úřadu,

Irena Zíková

Vánoční dar ACSEF od Paul Newmana

Paul Newman je nejen miláčkem filmového publika po celém světě, ale také vlastníkem a prezidentem společnosti Newman's Own, která vyrábí salátové zálivky, popcorn, rajčatovou marinádu a jiné lahůdky, a která všechen zisk dává na dobročinné účely.

Na jaře 1991 se Paul Newman stal jedním se sponsorů Amerického fondu pro česko-slovenské vzdělání (American Czech-and-Slovak Education Fund — ACSEF) a krátce před vánoci poslal fondu příspěvek ve výši \$15,000. Tento slavný Američan totiž teprve nedávno objevil své (česko)-slovenské kořeny: jeho matka, která přijela do Ameriky jako osmiletá kolem roku 1898 se jmenovala Tereza Fecková a pocházela z východoslovenského Humeného.

Československý týdeník 1/16-92

KAREL ČAPEK...

První Čapkovy knihy, zejména povídky Boží muka i později Trapné povídky, byly jakousi filosofickou reakcí na válku. “Válka vrhla člověka strašlivě do jeho vlastního nitra,” psal Čapek básníku Neumannovi, když mu chtěl vysvětlit okolnosti vzniku Božích muk. Výsledkem jeho hledání byl soucit s člověkem, soucit s pronásledovaným i pronásledovatelem — neboť prý všichni trpíme.

Časem si ovšem Čapek musil připouštět vliv činitele, který v moderním světě formuje člověka zvenčí: je to moderní strojová civilizace. Někdejší bezmezný obdiv k zázrakům moderní techniky, korigovaný děsivými zkušenostmi světové války, přivedl Karla Čapka k jednomu z největších témat umění naší doby, tématu člověk a stroj: drama RUR, romány Továrna na Absolutno a Krakatit. Problém člověka a jeho rozumu není — podle Karla Čapka — hádanka, která hledá svého chytrého Honzu, je to drama života, drama člověka na této planetě, je to drama dvojí tváře lidského rozumu: tvořivé a ničivé. Příznačný je právě Krakatit, tato zakuklená moderní pohádka. Karel Čapek se tu zamýšlí nad osudem člověka v okamžiku, kdy mozek ve své nezkrotné zvidavosti rozpoutává přírodní síly natolik, že počínají ohrožovat samu existenci lidstva. Výsledkem tohoto zamyšlení je tu strach z civilizace a výzva k mravní odpovědnosti. Myslí-li člověče, na velké cíle, nemůžeš jich dosáhnout bez ohledu na prostého člověka. Nemůžeš chystat příchod zítřejší mravnosti dnešní nelidskosti. Technika není samoúčelná — je tu pro člověka a k vůli němu.

Po Čapkovi-filosofovi a smířovateli sociálních protikladů přišla tehdy ke slovu jeho vlastní povaha laskavého, všechápajícího pozorovatele. Čapek osvědčil hlubokou znalost životní skutečnosti, brilantní pozorovatelský talent, schopnost poetizace všedního života, která je dodnes inspirativní. Povídky z jedné i z druhé kapsy si všimají především prostých lidí. Oslavují prostého člověka, krejčího, ošetřovatelku, zedníka a proudkaře anebo básníka.

Z CLEVELANDU...

Populární tanečníci Katarina a Josef Semjan vystoupí na XXI. Plesu Čechů a Slováků v Clevelandu! Z Detroitu přijedou býv. vedoucí taneční skupiny “SLUK”, kteří předvedou národní tance. Spolu tančí už 27 let a projeli celý svět.

V sobotu 28. března se všichni sejdeme na Cotillion Ballu, který se koná v nádherné St. Michael's síni. Vstupné je \$25.00 na osobu, což zahrnuje prime rib nebo Chicken Cordon Bleu s příslušným množstvím vína a potom plesová zábava s tancem. Hraje opět oblíbený Norm Vopat/Chet Kaye orchestr.

Očekává se opět mimořádně velká návštěva (poslední dvě léta bylo vyprodáno). Letošního roku provede svůj debut několik mladých dívek a budou udělena stipendia z výtěžku plesů.

O rezervace volejte k Loydům 524-3331 anebo k Pražákům 221-7348.

Zveme Vás a těšíme se na shledanou s Vámi v sobotu 28. března.

Plesový Výbor — ZP

OPRAVA: Lednový Věstník — na stránce 3 tiskárna vynechala nadpis Prezident Havel v Kalifornii.

Československý ústav zahraniční

Karmelitská 25, 118 31 Praha 1

Vážený krajané,
Vážený přítel,

V Praze dne 16. prosince 1991

dne 23. listopadu 1991 se konala v Praze mimořádná valná hromada Čs. ústavu zahraničního. Potřeba svolat mimořádnou valnou hromadu vyplynula z mnoha změn, které probíhají v České a Slovenské Federativní Republice, z nichž mnohé se bytostně dotýkají i činnosti Čs. ústavu zahraničního. Za podstatně ovlivňující momenty považujeme rozdělení kompetencí mezi federací a národními republikami a na české straně pak tvorba české zahraniční politiky a v tom rámci projekt spolupráce s krajany.

Mimořádná valná hromada projednala výsledky činnosti Čs. ústavu zahraničního od poslední řádné valné hromady v březnu 1990, projednala a schválila nové stanoviny ČSÚZ a provedla doplnění správního výboru. Jednomyslně a jednoznačně bylo rozhodnuto, že ústav bude i nadále působit pod tradičním názvem Československý ústav zahraniční. Pro styk s krajany jsme už dávno nebyli monopolní organizací a tak i napříště budeme spolupracovat se všemi krajany a jejich spolky a sdruženími, která o spolupráci s ČSÚZ stojí a požádají o ní. Budeme nezávislé občanské sdružení a formou dobrovolné práce budeme pokračovat ve své činnosti. Pro plnění svých úkolů si bude ČSÚZ opatřovat finanční prostředky způsobem, který je obvyklý pro občanská sdružení, a to z členských příspěvků, dotací, subvencí a darů, a z výnosů tuzemské a zahraniční činnosti. Nebudeme se přitom vyhýbat účelné spolupráci s orgány státu a dalšími organizacemi a institucemi. V zájmu krajanů budeme usilovat o součinnost a spolupráci s Ústavem pro zahraniční Slováky Matice slovenské. Budeme pracovat úsporně, ale efektivně. Hlavní metodou naší práce bude osobní a korespondenční styk.

Vedle Čs. ústavu zahraničního — občanského sdružení — bude působit akciová společnost stejného jména, která bude zabezpečovat pro krajany všechna potřebná obchodní a podnikatelská spojení a poradenskou činnost.

Otevřenou otázkou stále zůstává vydávání krajanického časopisu *Svět a Domov*. Velmi rádi bychom časopis zachovali, musel by však být ekonomicky soběstačný, musel by mít mnohem více předplatitelů než dosud.

Mimořádná valná hromada svým způsobem učinila tečku za dosavadní činností aparátu ČSÚZ. Dosavadní jeho pracovníci se s Vámi loučí, posílají Vám své pozdravení a děkují za projevy přízně, které jste jim projevovali v době, kdy pracovali pro Vás.

Napříště bude kancelář ČSÚZ obsazena jen minimálně. Bezprostřední kontakt pro Vás bude představovat dr. Kolínský ve funkci tajemníka Čs. ústavu zahraničního. Naše adresa se nemění. I nadále Čs. ústav zahraniční sídlí ve Vrtbovském paláci v Karmelitské ul. 25, Praha 1 — Malá Strana, ve II. poschodí. Zůstává i PSČ 118 31 a telefon: 53 04 41. Pokud jde o akciovou společnost ČSÚZ, sídlí ve stejných prostorách, kontaktním pracovníkem je ing. Jiří Lochman. Přímý telefon je: 53 04 06, FAX: 53 46 76.

Na další spolupráci s Vámi se těšíme. Vždy budeme usilovat o to, aby všichni krajané, kteří se na nás obrátí, měli ten nejlepší pocit ze spolupráce s námi a do dalšího období hledíme s nadějí a optimismem.

Používáme této příležitosti, abychom Vám do nového

roku 1992 popřáli mnoho úspěchů ve spolkové činnosti i v osobním životě.

Za představenstvo Čs. ústavu zahraničního,

Ing. Ladislav Opatrný, předseda

1990 — Z fondu "Americans for Czechoslovakia" bylo v květnu vyplaceno na svobodný tisk v Československu:

- \$ 1000.00 Lidové Noviny
- \$ 1000.00 Práce
- \$ 1000.00 Melantrich — Svobodný Zítřek
- \$ 1000.00 Křesťanské Obzory — Augustin Navrátil
- \$ 5000.00 Kulturní potřeby na Slovensku

1991 — Fond "Americans for Czechoslovakia" podpořil následovně:

- \$ 6000.00 Pomoc čl. nemocnicím (Na Františku, Praha)
- \$ 1000.00 Pomoc čl. dětem
- \$ 2000.00 Pomoc býv. vězňům
- \$ 1000.00 Pomoc čl. tisku (Přítomnost)
- \$ 2000.00 Československá výstava v Praze
- \$ 2000.00 Katolické církvi v ČSR
- \$ 394.00 Injekční stříkačky pro ČSR
- \$ 350.00 Výstava býv. pol. vězňů
- \$ 1000.00 Bývalým parašutistům
- \$ 6500.00 Politologický ústav Brno, Právnická fakulta
- \$ 9000.00 Roosevelt U. "Scholars for Freedom" fond, Chicago, IL.
- \$10000.00 Universita Palackého, Olomouc (fond ČSNRA pro podporu studentů)
- \$10000.00 Mezinárodní politologický ústav právnické fakulty, Brno (Fond ČSNRA pro podporu tisku)

VÝZVA K POMOCI ČESKOSLOVENSKU

V první i druhé světové válce Češi a Slováci v Americe prostřednictvím svých krajanických organizací mezi sebou vybrali značné částky pro osvobození své staré vlati, pro poválečnou pomoc a pro upravení československé demokracie v duchu amerických ideálů.

Ve stejném duchu dnes Československá národní rada americká zahajuje novým rokem sbírku na fond "Američané Československu" (Americans for Czechoslovakia), z kterého budeme podporovat činnost, směřující k obnovení Masarykovské demokracie v Československu.

Vyzýváme proto všechny své členy a složky, všechny krajanické organizace a jejich členy i všechny ty, kdo patří do rodiny Čechoslováků v Americe, aby na tento fond přispěli. Sbirka bude uložena v Americe a peníze budou uvolňovány případ od případu podle nestranných a nepolitických měřítek.

Můžete si sami určit kam máme váš dar poslat, na podporu čl. studenta studujícího v USA, nebo v Československu. — Nebo na zakoupení lékařského přístroje do nemocnice vašeho výběru.

Šeky a dary zasílejte na šekové konto: "Americans for Czechoslovakia", na adresu: Czechoslovak National Council of America, 2137 S. Lombard Ave., Cicero, Illinois 60650.

ČSA

nejstarší bratrská a sesterská podpůrná jednota v Americe

jest připravena poskytnouti vám nejvýhodnější druhy
životních pojistek plně zabezpečujících
vaši ochranu.

Rovněž nabízíme pojistky
poskytující pravidelný starobní důchod
jakož i pojistky hypoteční.

Další informace ochotně podají:

"Pioneer of Fraternal Life Insurance"

CSA PLAZA • 2701 SOUTH HARLEM AVENUE • BERWYN, IL 60402
Telefony (312) 795-5800 — (312) 242-2224

VĚSTNÍK

CZECHOSLOVAK NATIONAL COUNCIL
OF AMERICA
2137 So. Lombard Ave. — Room 202
Cicero, Illinois 60650

FIRST CLASS MAIL